

Balans van de Leefomgeving 2018

fotograaf: kees van de Veen

Natuur

In de afgelopen decennia is de natuurkwaliteit wereldwijd sterk achteruitgegaan door een groeiende bevolking, verstedelijking, industrialisatie en landbouw. Opgaven rond natuur zijn er nog volop en zijn sterk verbonden met andere leefomgevingsopgaven, zoals klimaatverandering.

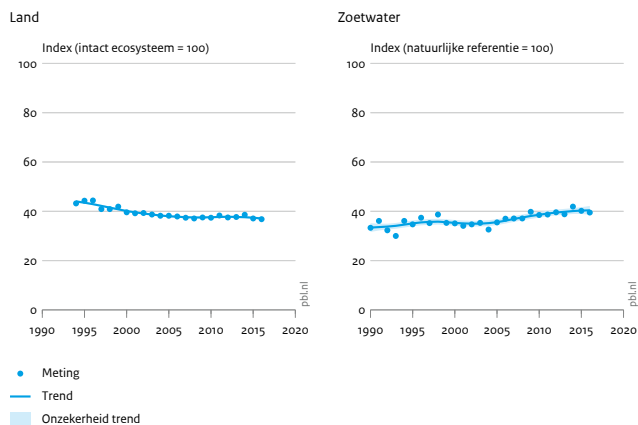
Achteruitgang natuurkwaliteit in Nederland gekeerd

In Nederland is de achteruitgang, waarbij is gekeken naar de gemiddelde natuurkwaliteit van zoetwater- en landnatuur, inmiddels gekeerd. Van bestendig herstel is echter nog geen sprake. In het agrarische gebied is de trend bijvoorbeeld nog negatief. De ruimtelijke, water- en milieucondities voor natuur zijn landelijk nog onvoldoende om de binnen Europa afgesproken natuurdoelen te bereiken.

Stikstofbelasting op natuur verminderen

Om de natuurkwaliteit te verbeteren is het nodig om milieu-, water-, en landbouwbeleid aan te scherpen. Zo zijn er binnen het stikstofbronbeleid strengere normen nodig om de stikstofbelasting op natuur structureel te verminderen, want die belasting is nu te hoog. Daarnaast kunnen investeringen in verduurzaming van de landbouw, het waterbeheer, de stedebouw en klimaatadaptatie meer in combinatie worden uitgevoerd met andere ingrepen die de condities voor natuur verbeteren. Denk daarbij aan gebruik van neststenen in de bouw, en meer groen en open water in de stad.

Gemiddelde natuurkwaliteit

Bron: NEM en LMF (SOVON, De Vlinderstichting, Provincies); bewerking PBL en Wageningen Environmental Research (land); Limnodata, IHW, waterschappen (water)

Ook binnen het natuurbeleid zelf is een andere aanpak nodig om de biodiversiteitsdoelen te realiseren. En het natuurbeleid zou meer werk kunnen maken van het duurzaam benutten en beleven van natuur.

Diversiteit in maatschappelijke betrokkenheid bij natuur

De Rijksoverheid vindt maatschappelijke betrokkenheid bij natuur belangrijk. De samenleving is zich al op meer manieren gaan bezighouden met natuur. Die maatschappelijke betrokkenheid uit zich in een grote diversiteit aan groene activiteiten en initiatieven, van zowel bedrijven als burgers.

Burgers spelen een belangrijke rol

Burgerinitiatieven richten zich het meest op recreatief gebruik en beleving van groen, zoals de aanleg van buurttuinen. Bedrijven die duurzaam ondernemen richten zich vooral op een duurzaam gebruik van grondstoffen en het verlagen van hun druk op het milieu. Als het gaat om uitbreiding van de oppervlakte natuur, die nodig is om de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijnen te halen, lijkt de inbreng van maatschappelijke initiatieven echter bescheiden te zijn. Toch spelen burgers, samen met maatschappelijke organisaties, een belangrijke rol in de bescherming en het behoud van bestaande natuur en biodiversiteit. Het gaat daarbij om actieve soortbescherming, gegevensverzameling door vrijwilligers en particulier beheer van delen van het Natuurnetwerk Nederland. Dat de betrokkenheid van de samenleving bij natuur zich verbreedt, biedt mogelijk ook kansen voor bijdragen aan doelen in andere beleidsdossiers zoals klimaat, gezondheid en sociale cohesie.

Maatschappelijke betrokkenheid verder versterken

De Rijksoverheid probeert maatschappelijke betrokkenheid te vergroten door groen ondernemerschap en burgerinitiatieven te faciliteren en stimuleren. Belangrijk is dat de overheid zich realiseert dat burgers en ondernemers vaak andere dan puur ecologische wensen en beelden hebben van natuur. De overheid kan maatschappelijke initiatieven helpen als ze haar verwachtingen over de bijdrage van groene initiatieven aan de versterking van natuur en natuurlijk kapitaal concreter maakt.

Kenmerken van natuurgerelateerde bedrijfsinitiatieven

	Activiteiten			Samenwerking met stakeholders		
	Impact-reductie	Experimenteren met bedrijfsmodellen	Aanleg en beheer natuur	Partners in productieketens	Regionale partners	Terreinbeherende organisaties
Primaire productie en grondstofwinning – grondgebonden						
Landbouw/bosbouw/visserij/zeewier	✓		✓	✓	✓	✓
Zand-, klei-, grindwinning	✓		✓		✓	✓
Waterwinning	✓		✓		✓	✓
Verwerkende industrie – grondstofgebonden						
Voedingsindustrie (graan, zuivel, etc.)	✓			✓	✓	✓
Bouwnijverheid en infrastructuur	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Papier en vezelindustrie	✓	✓		✓		
Dienstverlening – grondgebonden						
Recreatie			✓		✓	✓
Zorginstellingen			✓		✓	✓
Dienstverlening – principegebonden						
Banken en vermogensbeheer	✓		✓	✓	✓	

Bron: Harms en Overbeek, 2011; Bouma en Van Leenders, 2013; Breman et al., 2014; Van der Heide en Overbeek, 2017; bewerking PBL

Om groen te ontwikkelen zijn burgerinitiatieven geholpen met ondersteuning van overheden bij financiering en fondsenwerving, met het beschikbaar stellen van grond en kennis, en met de organisatie van het initiatief. Bedrijven hebben behoefte aan investeringszekerheid voor de lange termijn. Voor het stimuleren van groen ondernemerschap is het belangrijk niet alleen koplopers te ondersteunen maar zijn er ook instrumenten nodig die achterblijvers helpen om duurzaam ondernemen aantrekkelijk te maken. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn prijsprikkels, belastingvoordelen en duurzame publieke aanbestedingen.

Voor meer informatie zie de Balans van de Leefomgeving 2018, <http://themasites.pbl.nl/balansvandeleeftomgeving/>

Contactpersoon: Mieke Berkers, tel. 06 25068171 of mieke.berkers@pbl.nl